

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Києво-Могилянська академія»
Факультет економічних наук
Кафедра маркетингу та управління бізнесом

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

освітній ступінь – бакалавр

на тему: **«Управління інноваційною діяльністю підприємства»**

Виконала: студентка 4-го року навчання,

спеціальності 073 Менеджмент

Пристінська Вікторія Андріївна

Керівник: Храпкіна В.В.

доктор економічних наук, професор

Рецензент: Гурман О.М.

доцент кафедри маркетинг та менеджмент

Хмельницького кооперативного торговельно-
економічного інституту

Кваліфікаційна робота захищена

з оцінкою _____

Секретар ЕК Ісаєнко А.М.

«____» _____ 2023р.

Київ – 2023

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Києво-Могилянська академія»
Факультет економічних наук
Кафедра маркетингу та управління бізнесом
Освітній ступінь «Бакалавр»
Спеціальність 073 «Менеджмент»

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Завідувач кафедри

_____ К.В. Пічик
«___» _____ 2023 р.

З А В Д А Н Н Я

ДЛЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТУ

Пристінській Вікторії Андріївні

1. Тема роботи: Управління інноваційною діяльністю підприємства керівник роботи: Храпкіна В.В. доктор економічних наук, професор затверджені наказом ВНЗ від « 05 » травня 2023 р. № 524-с.
2. Строк подання студентом роботи « 15 » травня 2023 р.
3. Вихідні дані до роботи: нормативно-законодавчі акти, статистичні збірники, комерційно-виробнича звітність підприємства, інтернет-дані.
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки:
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА
 - 1.1 Економічна сутність інноваційної діяльності підприємства та її вплив на розвиток економіки країни
 - 1.2 Життєвий цикл нововведення та типи інновацій
 - 1.3 Сучасні концепції формування і оцінювання системи управління інноваційною діяльністю підприємстваРОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ
 - 2.1 Аналіз інноваційної діяльності підприємств в Україні
 - 2.2 Оцінка інноваційної діяльності ПрАТ «Миронівський хлібопродукт»
 - 2.3 Оцінка ефективності інноваційної діяльності підприємствіРОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПрАТ «МХП»
 - 3.1. Аналіз наявних інноваційних методів управління ПрАТ «Миронівський хлібопродукт»
 - 3.2. Вдосконалення методів управління інноваційною діяльністю підприємства
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень): таблиці, діаграми, графіки, рисунки.

ГРАФІК ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ ДО ЗАХИСТУ

№ п/п	Перелік робіт	Термін виконання	Дата ознайомлення наукового керівника	Підпис наукового керівника	Примітки
1.	Вибір теми, затвердження її на засіданні кафедри та закріплення наукового керівника	жовтень			
2.	Вивчення джерел літератури, матеріалів архівів, періодичних видань, узагальнення фактів, даних	жовтень листопад			
3.	Складання плану каліф. роботи та узгодження з науковим керівником	грудень			
4.	Написання розділів роботи <i>або</i> Постановка експерименту, аналіз отриманих результатів наукового дослідження	грудень березень			
5.	Проміжний контроль виконання роботи	лютий березень			
6.	Написання кваліфікаційної роботи в цілому, ознайомлення з її першим варіантом наукового керівника	січень березень			
	Розділ 1 (постановка проблеми, теоретичні основи, огляд літературних джерел)				
	Розділ 2 (аналітично-дослідницька частина)				
	Розділ 3 (проектно-рекомендаційна частина)				
7.	Повне завершення написання кваліфікаційної роботи, оформлення її згідно з вимогами й подання на відгук науковому керівнику	до 10 травня			
8.	Подання на зовнішню рецензію	з 10 травня			
9.	Підготовка до захисту кваліфікаційної роботи на засіданні кафедри: написання доповіді та виготовлення ілюстративного матеріалу	до 20 травня			
10.	Підготовка супроводжувальних документів	до 20 травня			
11.	Публічний захист кваліфікаційної роботи перед екзаменаційною комісією	згідно з розкладом роботи ЕК			

Графік узгоджено «_____» _____ 20____ р.

Науковий керівник _____

(підпис)

Храпкіна В.В.

Виконавець кваліфікаційної роботи _____

(підпис)

Пристінська В.А

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	5
1.1 Економічна сутність інноваційної діяльності підприємства та її вплив на розвиток економіки країни	5
1.2 Життєвий цикл нововведення та типи інновацій	9
1.3 Сучасні концепції формування і оцінювання системи управління інноваційною діяльністю підприємства	14
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ	18
2.1 Аналіз інноваційної діяльності підприємств в Україні	18
2.2 Оцінка інноваційної діяльності ПрАТ «Миронівський хлібопродукт»	24
2.3 Оцінка ефективності інноваційної діяльності підприємстві	30
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПрАТ «МХП»	36
3.1. Аналіз наявних інноваційних методів управління ПрАТ «Миронівський хлібопродукт»	36
3.2. Вдосконалення методів управління інноваційною діяльністю підприємства	39
ВИСНОВКИ	45
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	48
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність проблеми. У сучасних ринкових умовах основним способом зростання конкурентоспроможності продукції, підтримки високих темпів розвитку та рівня прибутковості для промислових підприємств має бути впровадження інновацій та новітніх технологій. Джерелом розвитку інновацій є активне й ефективне їх використання, а також створення відповідного середовища для їх впровадження в діяльність. Тому особливого значення набуває управління інноваційною діяльністю підприємств, яке орієнтує діяльність промислових підприємств на запити споживачів, дозволяє більш адаптивно реагувати, впливати і здійснювати кардинальні зміни, досягти конкурентних переваг у майбутньому.

Дослідженням проблем інноваційної діяльності присвячено роботи таких науковців, як Безус А.М., Дубасенюк О.А., Сас Н.М., Федулова Л.І., Шафранова К.В.. Роботи таких науковців, як Криховецької І.З., Куніної Д.М., Луцької І.Н., Яшкіної Н.В. направлені на визначення проблем управління інноваційною діяльністю підприємств за різними видами діяльності.

Метою дослідження є дослідження теоретичних основ управління інноваційною діяльністю підприємства, визначення проблем управління нею та виявлення шляхів їх подолання.

Мета роботи зумовила вирішення наступних завдань:

- розглянути економічну сутність та вплив інновацій на розвиток економіки;
- дослідити життєвий цикл та типи нововведень;
- висвітлити сучасні концепції формування і оцінювання системи;
- проаналізувати інноваційну діяльність підприємств України;
- дати оцінку інноваційній діяльності підприємства та ефективності інноваційної діяльності підприємства

– розробити рекомендації для удосконалення інноваційної діяльності підприємства.

Об'єктом дослідження є процеси управління інноваційною діяльністю підприємства.

Предмет дослідження - сукупність теоретичних та методичних основ, практичних аспектів удосконалення управління інноваційним розвитком підприємств в сучасних умовах.

У процесі написання кваліфікаційної роботи першого (бакалаврського) рівня вищої освіти використовувались такі загальні та специфічні наукові **методи**. Зокрема, методи групування, аналізу, синтезу, системний підхід, методи порівняння, групування.

Практична значущість полягає у підвищенні конкурентоспроможності, фінансової стабільності компанії МХП, розроблені заходи сприятимуть підвищенню інноваційного потенціалу підприємства. Інформаційною базою дослідження є наукові роботи українських та зарубіжних науковців, які опрацьовували питання забезпечення інноваційного розвитку, управління інноваційною діяльністю, підприємств, діюча нормативно-правова база України, звітності підприємств, інтернет-ресурси.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Структура роботи відбиває логіку дослідження та особливості характеру розробки наукової проблеми. Основний зміст дипломної роботи викладено на 48 сторінках. Дипломна робота містить 12 таблиць та 11 рисунків. Список використаної літератури включає 40 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Економічна сутність інноваційної діяльності підприємства та її вплив на розвиток економіки країни

Інновації виступають головним індикаторами рівня економічної стабільності країни, їх продуктивність ґрунтується на тому, що знання та технологічний прорив перетворились у сучасному світі на основні чинники розвитку економіки. Такий процес налагоджує стратегія інноваційного розвитку, особливості кожної країни. Інноваційний розвиток дозволяє вдосконалити інфраструктуру постіндустріального суспільства. Це являється вагомим завданням у рамках зростання економічної безпеки країни, оскільки вона є джерелом отримання конкурентної стійкості у системі явної глобальної економіки. Також необхідно відмітити, що глобалізація значно впливає на процес впровадження інновацій та побудову інноваційного механізму. Вона надає ряд можливостей для вдосконалення економіки [1, с. 180].

Термін «інновація» походить від латинського «інноваре» («відновлення», «оновлення»). Поняття «innovation» відповідає українському значенню «введення новацій», «введення нового». Тобто практичне використання новації у відтворювальному процесі з моменту технологічних досліджень та її виробництва, впровадження на ринок у якості нових продуктів або послуг. Поняття новація застосовується до всіх новин як у виробничій, так і в управлінській, науковій, навчальній, фінансовій, соціальній сферах, тобто у відтворювальному процесі взагалі, який охоплює усі сфери економічної діяльності підприємства та держави [2, с. 25].

Науковці В. Мельник та Г. Погріщук вказали, що під поняттям «інновації» не слід розуміти лише застосування нової техніки або нові технології. Вони є важливим джерелом економічного зростання, бо спрямовані на досягнення економічного, фінансового, соціального та інших типів ефектів. Інновації здатні збільшити результативність функціонування економічної системи, а їх впровадження охоплює всі сфери діяльності соціальних та економічних структур [3].

Вчений С. Мочерний пропонує розглядати інноваційну діяльність як вид діяльності, що пов'язаний із зміною наукових досліджень і розробок, інших технологічних проривів у новий або покращений продукт, який введений на ринок, у новий або покращений технологічний процес, який використовується у практичній діяльності [4].

Науковці П. Коюда, І. Шейко розглядають інноваційну діяльність як діяльність, яка націлена на розробку, використання та комерціалізацію наукових та техніко-технологічних результатів інноваційного циклу для виробництва продукції, впровадження новітньої технології (організація управління чи удосконалення тощо), розширення номенклатури (асортименту) та реалізації конкурентоспроможної продукції з метою отримання економічного результату [5, с. 24].

Досліджуючи інноваційну діяльність О. Поліщук розглядає її як процес, що спрямований на розробку інновацій, реалізацію результатів завершених наукових досліджень в новий чи вдосконалений продукт, що реалізується на ринку, у новий чи вдосконалений технологічний процес, що використовується в практичній діяльності, а отже пов'язані з таким процесом наукові розробки і дослідження [6, с. 169-171]. Тому, серед науковців, дослідників не існує єдиного підходу до трактування терміну «інноваційна діяльність». Проте, на основі вищенаведених визначень досліджуваного поняття, можна зазначити, що більшість науковців наголошують на тому, що під інноваційною діяльністю визначають вид діяльності, інші автори ж наголошують на

доцільності визначення даного поняття як процесу.

Інноваційна діяльність відзначається на законодавчому рівні. Згідно статті 325 Господарського кодексу України «інноваційною діяльністю» є діяльність учасників господарських відносин, які здійснюється на базі реалізації інвестицій з метою виконання довгострокових наукових і технічних програм з довгостроковими термінами окупності витрат і впровадження нових науково-технічних досягнень у виробництво та інші сфери суспільного життя [7].

Закон України «Про інноваційну діяльність» інноваційну діяльність визначає як діяльність, «... яка спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень і розробок та зумовлює випуск на ринок нових конкурентоспроможних товарів і послуг» [8].

Досить широко інноваційна діяльність трактується в ЗУ «Про інвестиційну діяльність» - сукупністю заходів, які спрямовані на створення, впровадження, поширення та реалізацію інновацій з метою отримання комерційного та/або соціального ефекту, що здійснюються шляхом реалізації інвестицій, які вкладені в об'єкти інноваційної діяльності [9].

Ми погоджуємось з науковцями, що інновації та інноваційна діяльність досить вагомо впливають на економічну, соціальну, виробничу та екологічну складові сталого розвитку економіки. Впровадження інновацій на будь яких підприємствах сприятиме зменшенню собівартості продукції, зростанню продуктивності праці, прибутків промислових підприємства, поліпшенню якості продукції. На макрорівні активізація інноваційної діяльності призведе до зростання ВВП та конкурентоспроможності країни, створення нових галузей економіки, поповненню бюджетів держаного та місцевих, зростанню частки інноваційної продукції взагалі [10, с. 221].

Інновації, які впроваджені у виробничий процес будуть сприяти збереженню природних ресурсів та зниженню викидів в оточуюче середовище. Взаємозв'язок інноваційної діяльності та складових сталого розвитку представлено в табл. 1.1. [11].

Таблиця 1.1.

**Взаємозв'язок інноваційної діяльності та складових елементів
сталого розвитку економіки**

Економічний елемент	Соціальний елемент	Екологічний елемент
- зменшення собівартості продукції підприємства; - збільшення частки інноваційної продукції в експорті країни; - зростання прибутку і прибутковості підприємств; - збільшення продуктивності праці; - зростання темпів ВВП; - зростання якості продукції; - підвищення конкурентної здатності країни; - поповнення бюджетів державного та місцевих;	- більша тривалість життя населення; - більш високий ступінь освіти населення; - краще забезпечення потреб суспільства; - зростання якості та рівня життя населення.	- збереження природних ресурсів і екології; - зменшення шкідливих викидів в навколишнє середовище.

Між інноваційною діяльністю та складовими елементами сталого розвитку існують двосторонні взаємозв'язки. З одного боку, економічна, соціальна та екологічні структурні елементи покращуються внаслідок інтенсифікації інноваційної діяльності. З другого боку, їх вдосконалення призведе до знань, вмінь, накопичення коштів для поширення інноваційних процесів в країні [11, с. 98].

Таким чином, інноваційна діяльність – це досить складний процес, що полягає у перетворенні новацій, як правило у формі нових ідей, в інновації з

метою забезпечення соціального, фінансового, економічного, екологічного або іншого суспільного ефекту.

Управління інноваційною діяльністю слід розглядати як індикатор конкурентоспроможності, що забезпечує ефективність використання виробничих ресурсів, підвищує рівень адаптивності підприємства до умов зовнішнього оточення, розширює потенціал підприємства щодо входження на нові ринки, створює умови для довгострокової стабільності. Економічне зростання та прибутковість підприємств забезпечується в сучасних реаліях війни, передусім, їхнім технологічним розвитком, основа якого повинна бути інноваційна складова. Тому особливого значення набуває процес управління інноваційною діяльністю, який розглядають як практичне керівництво з управління інноваційними процесами, притаманними будь-якій сучасній компанії.

1.2 Життєвий цикл нововведення та типи інновацій

Згідно з науковою концепцією життєвого циклу компанії розвиток кожного підприємства має циклічний характер і за період свого функціонування проходить певні стадії, кількість яких та їх характерні особливості у різних наукових дослідженнях відрізняються. Абстрагуючись від відмінностей у трактуваннях, можна зазначити певні циклічні етапи розвитку підприємства: зародження, зростання, розквіт ділової активності, уповільнення ділової активності і занепад [12, с. 215].

Інноваційна діяльність складається з певних заходів, які поєднані у логічний ланцюг, кожна стадія якого підпорядкована загальним принципам розвитку, має певні закономірності та особливості. На кожному наступному етапі життєвого циклу підприємства ставиться завдання інноваційного розвитку, пріоритетність якого залежить від сфери та особливостей діяльності підприємства. Інноваційна діяльність передбачає планомірне та

комплексне впровадження інновацій, які звичайно відрізняються за типом та відбуваються у різних часових лагах, що обумовлює його циклічний характер [13, с. 104].

Потреба в інноваційних перетвореннях обумовлена змінами становища підприємства на різних етапах його функціонування. Саме чинник порушення відповідно рівноваги і надає імпульс інноваційного зростання, виконуючи роль пускового механізму, що створює інноваційний цикл.

Життєвий цикл інновацій за своїми характеристиками відповідає типовому життєвому циклу товару та проходить етапи дослідження, розроблення, просування на ринок, росту, зрілості та занепаду, що може характеризуватися різними співвідношеннями затрат, які пов'язані з розробленням та виведенням новинки на ринок, і доходів від її продажу (рис. 1.1) [14, с. 23].

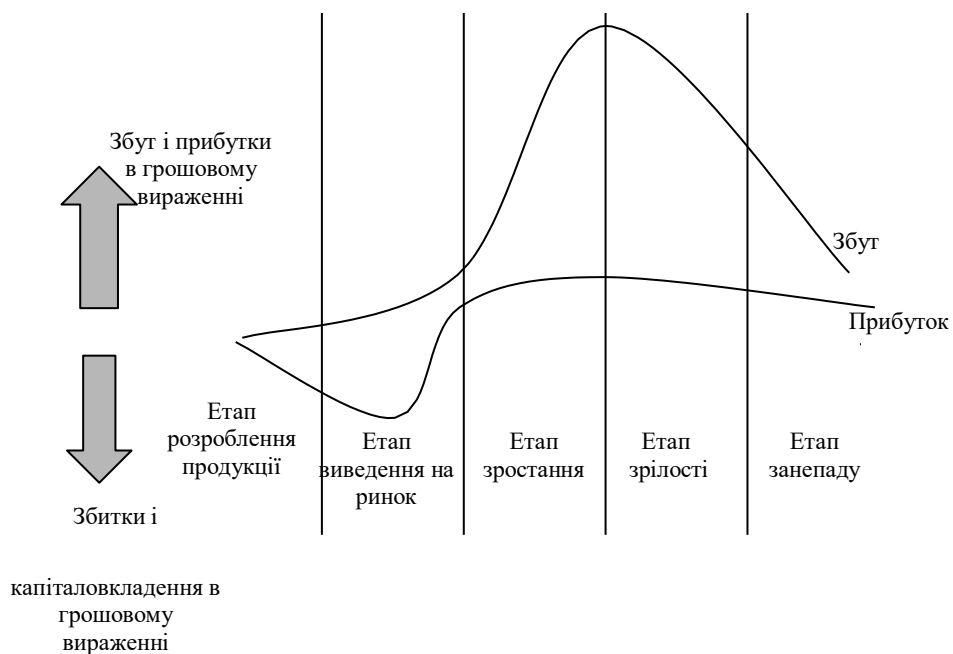


Рис. 1.1. Етапи життєвого циклу інновації

Як бачимо з рис. 1.1. ці етапи життєвого циклу інновації охоплюють кілька стадій циклу, які відрізняються між собою за змістом робіт.

Термін життєвого циклу інновацій залежить від внутрішніх факторів, які обумовлюють здатність компанії-інноватора прискорити процес перетворення ідеї на комерційний продукт, який придатний до комерціалізації, і зовнішніх, що формуються співвідношення попиту і пропозиції та мають вплив на тривалість комерційного використання інновації.

Функціонування інноваційного процесу не завершується впровадженням ідеї, першою появою на ринку нового товару, послуги або доведенням до впровадження нової технології. Цей процес продовжується і після цього. Розповсюджуючись в економічних процесах, інновація вдосконалюється, стає результативнішою, набуває новітніх споживчих характеристик і перед нею відкриваються нові сфери застосування, нові ринки, а, отже, нові споживачі [15, с. 77].

Розглянемо детальніше основні етапи життєвого циклу інновацій (табл. 1.2) [16, с. 23-24].

Таблиця 1.2

Етапи життєвого циклу інновацій

<i>Назва етапу</i>	<i>Характерні риси</i>
<i>Етап розроблення товару</i>	Включає відповідні стадії зародження нової ідеї, проведення науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт для перетворення ідеї на придатний для промислового виготовлення товар, розроблення технології його виробничої потужності
<i>Етап виведення на ринок нового товару</i>	На цій стадії відбуваються налагодження технологічного процесу, ринкова апробація, випуск пробної партії, формування стратегії та каналів збуту. На даному етапі прибуток відсутній, оскільки витрати перевищують прибуток від продажу
<i>Етап зростання інноваційного товару</i>	Період швидкого сприйняття нового товару ринком
<i>Етап зрілості товару</i>	Характеризується уповільненням темпів збуту внаслідок придбання товару більшістю покупців. Товар перестає бути новинкою. Прибуток стабілізується або зменшується у зв'язку зі зростанням витрат на його захист від конкурентів. Цим етапом життєвий цикл інновації фактично завершується
<i>Етап занепаду товару</i>	Різне зниження збуту і зменшенн прибутків. Продук знімають з виробництва

Потенційні можливості типу інновацій залежать від того, на якій стадії життєвого циклу конкретне підприємство приймає рішення про їх залучення

до своєї діяльності. Кожний етап життєвого циклу підприємства має характерні властивості інноваційного розвитку. Склад стадій життєвого циклу залежить від типу інновацій.

Перейдемо до розгляду типів інновацій. Багато різних науковців класифікують інновації за різними ознаками. Розглянемо їх.

Дослідник А. Афуах розглядає інновації як нові знання, які включені у продукти, процеси, системи та послуги [17]. Технологічна інновація, на думку науковця, – це знання компонентів, зв'язків між елементами, методами, процесами та технологіями, які входять у продукт або послугу, що можуть вимагати або не потребувати адміністративних інновацій. А. Афуах поділяє інновації відповідно до технологічних, ринкових та адміністративно-організаційних характеристик, що представлено у таблиці 1.3.

Таблиця 1.3.

Загальна класифікація інновацій

Технологічні	Ринок	Адміністративні
Товари	Товари	Стратегія
Процеси	Цінова політика	Структура
Обслуговування	Місце	Системи
	Підвищення	Людські ресурси

Говорячи про ринкові аспекти, науковці визначають елементи успіху нових товарів на ринку, вказуючи, що показник індикатору нових товарів на ринку може бути дуже чутливим і ніколи не становить відповідно 100 %.

Вчений П. Друкер, який є представником теорії прискорення, підкреслює особливу роль соціалізації інновацій, незважаючи на всезагальне переконання, що інновації базуються на предметах науки і техніки [18].

Економіст Й. Шумпетер запропонував п'ять типів інновацій, які наочно представлено на рис. 1.2. [19].

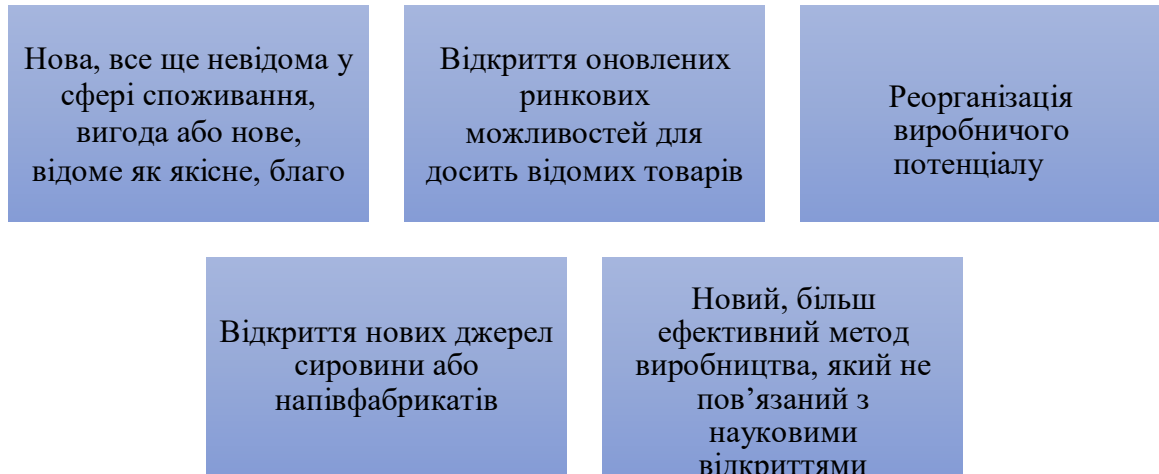


Рис. 1.2. Типи інновацій за Й.Шумпетером

Німецький вчений Г. Менш запропонував свою класифікацію інновацій за порядком важливості [20]. Він виділив три основні типи інновацій: основні нововведення, поліпшення інновацій, фейкові інновації (рис. 1.3).

Основні нововведення виникають на базі вагомих винаходів, визначають початок нових, раніше невідомих товарів або процесів; вимагають найбільших вкладень, процес їх зростання тривалий і комерціалізація їх результатів полягає у появі нових технологічних структур	Поліпшення інновацій · невелике, але вагоме вдосконалення продуктів, процесів, послуг; · зростання – постійне технічне вдосконалення та інновації, які використовуються до базового застосування	Фейкові інновації · зовнішні модифіковані продукти або процеси, які не призводять до зміни їх споживчих характеристик
--	--	---

Рис. 1.3. Типологія інновацій за Г. Меншем

Таким чином, системна і складна характеристика інновацій відображається на складності та різноманітності концепцій інновацій, які охоплюють широкий спектр досліджень інновацій із різним рівнем

інноваційності, які втілені у знаннях та що застосовуються у різних галузях і сферах діяльності, які впроваджуються на різних ринках тощо. Класифікація інновацій відіграє вагомий роль, бо дає змогу не лише впорядкувати певні погляди, а також засоби пошуку та виявлення слабо вивчених проблем інноваційної діяльності. Закони, що характерні для певних типів інновацій, не можуть працювати або навіть мають характер, який протилежний для інших типів інновацій, які часто призводять до невизначеності у висновках різних інноваційних теорій управління діяльністю промислового підприємства.

1.3 Сучасні концепції формування і оцінювання системи управління інноваційною діяльністю підприємства

Переконливу перевагу підприємства порівняно з іншими конкурентами неможливо забезпечити без залучення інноваційної складової. Тільки нові ідеї, процеси, управлінські рішення, технології, які здатні надати відповідний ресурс, за рахунок якого можливий значний відрив від конкурентів в галузі. Тому не дивно, що сучасний економічний простір приділяє величезну увагу механізму формування і оцінювання системи управління інноваційною діяльністю підприємства.

Для підприємств інноваційний процес передбачає впровадження інноваційних, удосконалених технологічних процесів виробничої діяльності, які забезпечують вироблення високоякісної продукції, зниження витрат на енергоносії, зростання продуктивності праці, завдяки чому зменшуються витрати на виробництво. Зі зростанням обсягів виробництва інноваційної продукції, зниженням витрат на її виробництво, зменшенням термінів на її виробництво підприємство підвищує свої доходи через те, що розвивається і веде результативну господарську діяльність.

З метою результативного впровадження інновацій на підприємстві визначимо основні складові елементи, за рахунок яких вона здійснюється (табл. 1.4) [21].

Таблиця 1.4.

Складники оцінювання інновації

Чинники впливу	Показники інноваційного потенціалу підприємства	Джерела фінансування інновацій
Правовий	Кадровий	Власні ресурси
Економічний	Інтелектуальний	Державні кошти
Технологічний	Фінансовий	Іноземні інвестори
Організаційний	Матеріально-технічний	
Інституціональний	Ринковий	
	Інформаційний	

За оптимального складання чинників впливу утворюються сприятливі умови для розвитку інновації в перспективі. Для визначення конкурентоспроможності чи потенціалу впровадження інноваційної діяльності на відповідному підприємстві необхідно досконало оцінити складники інноваційного потенціалу з урахуванням вищезазначених у табл. 1.4. показників. Зокрема, необхідною важливою умовою для здійснення інноваційного розвитку промислових підприємств є встановлення джерел фінансування.

В процесі огляду наукової літератури з питання оцінювання системи управління інноваційною діяльністю підприємства в сучасних воєнних умовах економічного розвитку, були виявлені різні методичні підходи до актуальної проблематики. Так, авторка Малюта Л. запропонувала свою модель комплексної аналізу результативності інноваційної діяльності підприємства, за допомогою якої можна визначити інтегральний показник рівня інноваційної діяльності. [22].

Інтегральний показник рівня інноваційного розвитку підприємства – це

результат аналізу основних техніко-економічних показників діяльності підприємства, що ґрунтується на визначенні узагальнюючих показників шляхом застосування системи елементів часткових показників і методу експертного опитування» [31]. Згідно представленої моделі комплексного оцінювання ефективності інноваційного розвитку підприємства інтегральний показник складається з трьох головних показників, а саме:

1. Показник ресурсної складової (Урес), що оцінюється на основі показників, які характеризують інноваційний потенціал підприємства: визначаються показники використання інвестиційних (фінансових) ресурсів, інтелектуального, кадрового, матеріально-технічного, інформаційного потенціалу;
2. Показник технологічної складової (Утех), що характеризується показниками технологічного оновлення інноваційної діяльності промислового підприємства: визначаються показники результативності використання основних засобів та технологій, продуктивності праці і продуктивності інформації;
3. Показник ринкової складової (Уринк), що характеризується ефективністю головних показників від інноваційної діяльності підприємства: визначаються показники частки підприємства на ринку інновацій, ринкової віддачі активів, рентабельності реалізації інноваційної продукції, доведення продукту до споживача, передпродажної підготовки, ефективності рекламної діяльності, прискорення збуту нової продукції. Узагальнення результатів аналізу новацій на підприємстві пропонується розраховувати за формулою:

$$y = \frac{X1 * A1 \# X\$ * A\$ \# \dots \# Xi * Ai}{100}, \quad (1.1.)$$

де $X1, \dots, Xi$ – коефіцієнти, що характеризують певний узагальнюючий показник інновацій;

$A_1, \dots, A_i$ – питома вага коефіцієнта в загальному комплексі оцінок, %.

Запровадження відповідної методики на основі інтегрального показника при аналізі інноваційного потенціалу підприємства авторка Малюта Л. вважає тим «інструментом, що має чітко виражену сигнальну функцію. За його допомогою можна здійснювати оцінку промислових підприємств за ступенем інноваційного потенціалу, здійснювати порівняльний аналіз рівня інноваційного потенціалу підприємств та формувати їх відповідний рейтинг за інтегральним показником рівня інноваційного розвитку підприємства» [23, с. 88].

Таким чином, ефективність інноваційного розвитку підприємства прямо залежить від того, наскільки правильно розроблена модель оцінювання інноваційного розвитку підприємства, відібрані найбільш характерні показники оцінки інноваційного процесу з урахуванням всіх необхідних та специфічних напрямків оцінювання на різних етапах впровадження нововведень, «точно зроблено оцінювання ефективністю управління інноваціями, сформовано чітку стратегію, наскільки адекватно визначено її методи та пріоритети розвитку інноваційної діяльності» [23, с. 112].

РОЗДІЛ 2.

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

2.1 Аналіз інноваційної діяльності підприємств в Україні

Протягом 2015-2021 років відбувається критичне відставання економічного розвитку України від інших передових країн світу через не використання в повній мірі інноваційного, наукового та технологічного потенціалу. Так, за даними Держкомстат України, питома вага підприємств, які впроваджували інновації на промислових підприємствах у період 2015–2021 рр., є досить низькою (рис. 2.1) [26].

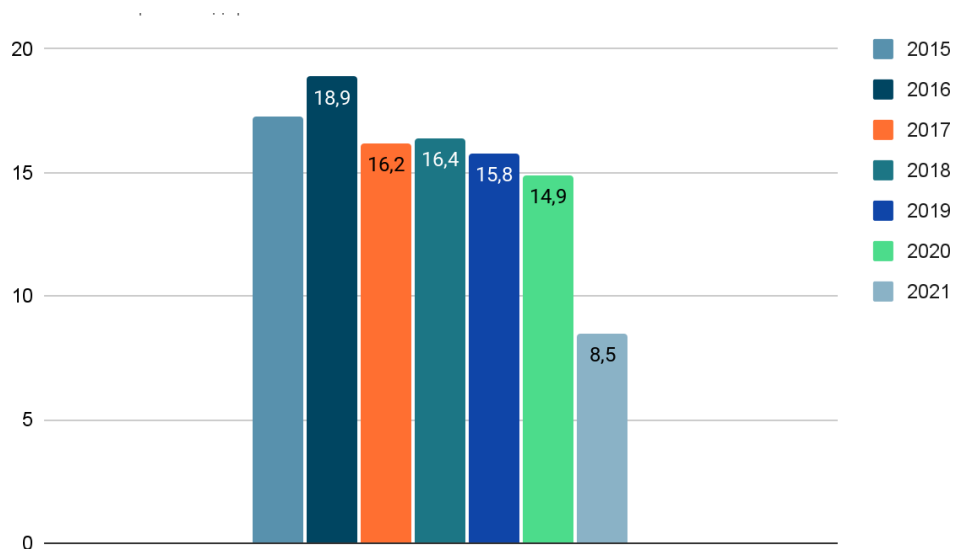


Рис. 2.1. Тенденції інноваційно активних підприємств у загальній кількості промислових підприємств, %

Результати аналізу тенденцій інноваційної діяльності промислових підприємств в Україні свідчать про те, що кількість інноваційно активних

промислових підприємств скоротилась протягом 2015–2021 років майже вдвічі. Отже за досліджувані роки впровадження інновацій на промислових підприємствах відбувається досить повільно.

Інноваційна діяльність є одним з головних напрямків економічного росту, що забезпечує не тільки конкурентоспроможність для підприємства, а і дозволяє вирішити цілий перелік соціальних, економічних та інших актуальних проблем, що забезпечать зростання національної економіки. За «Глобальним інноваційним індексом 2022», Україна погіршила свій результат на 8 пунктів у інноваційному рейтингу Global Innovation Index в 2022 році, посівши 57 місце серед 132 країни світу (рис. 2.1.). У першій п'ятірці провідні країни світу – Швейцарія, Швеція, США, Англія та Нідерланди [24].

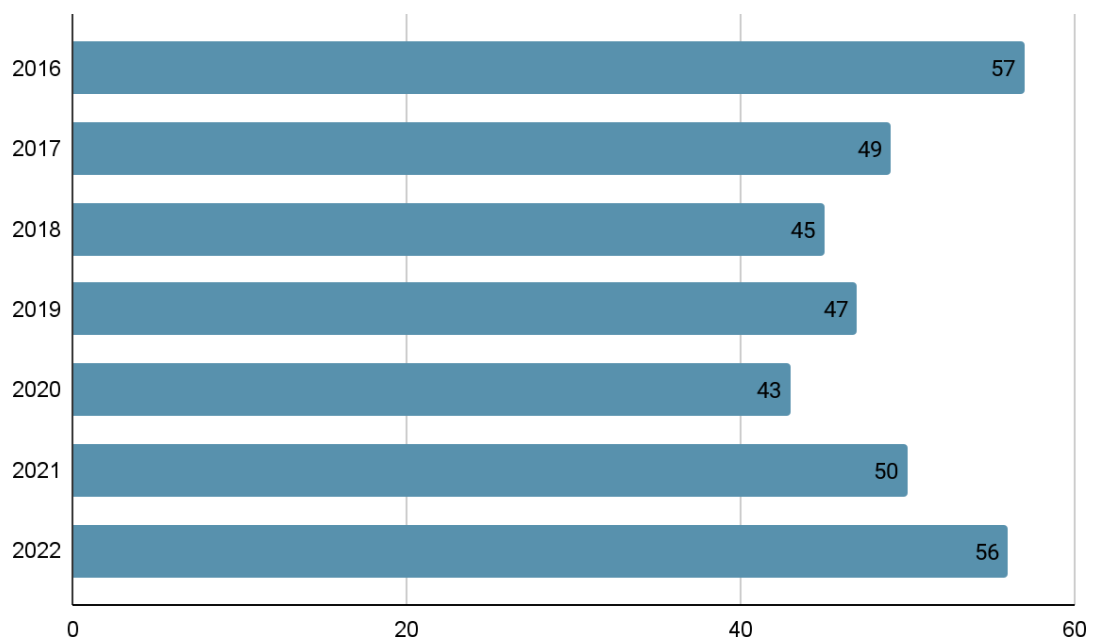


Рис. 2.2. Місце України у Глобальному індексі інновацій за 2016- 2022 рр.

Результати даного дослідження свідчать про те, що Україна у 2016 році посідала 56 місце зі 128 країн, місце у 2017 році – 50 із 127 країн, у 2018 році – 43 місце із 126 країн, у 2019 році – 47 місце із 129 країн, у 2020 році – 45

зі 131 країни, у 2021 році – 49 зі 132 країн світу та у 2022 році – 57 місце із 132 країн, що може означати про погіршення позицій в рейтингу України в 2022 році. Отже, у 2022 році 7 складових елементів GII для України становили: результати знань та технологій – 33 місце; результати креативної діяльності – 48 місце; людський капітал і дослідження – 44 місце; розвиток ринку – 88 місце; розвиток бізнесу – 53 місце; установи – 91 місце; інфраструктура – 94 місце. Виявлено, що сильними сторонами України є результати знань і технологій; людський капітал та дослідження, а слабкими сторонами є установи і інфраструктура країни [25].

Далі проаналізуємо з метою виявлення болючих місць в інноваційній діяльності, зробимо оцінку інноваційної діяльності промислових підприємств України саме в контексті успішно реалізованих інноваційних проєктів. У таблиці 2.1. наведена інформація про впровадження інновацій на промислових підприємствах України за 2016–2020 роки.

Таблиця 2.1.

Впровадження інновацій на промислових підприємствах України за 2016–2020 роки

Показники	2016	2017	2018	2019	2020
Питома вага кількості промислових підприємств, які впроваджували інновації в загальній кількості промислових підприємств, %	16,67	14,31	15,62	13,83	14,91
Кількість впроваджених видів інноваційної продукції(товарів, послуг), усього одиниць	4139	2387	3843	2148	4066
З них, ті що нові для ринку, од	978	477	968	418	691
З них упроваджених машин, обладнання, одиниць	1305	751	920	760	647
Частка обсягу реалізованої інноваційної продукції (товарів, послуг), %	-	0,71	0,84	1,35	1,59

Результати проведеного дослідження свідчать про те, що питома вага кількості промислових підприємств, які впроваджували інновації, тобто

реалізовували інноваційну продукцію або технологічні процеси ,в загальній кількості промислових підприємств була найбільшою у 2016 році і становила відповідно 16,6 %. Темп зростання частки кількості промислових підприємств, які впроваджували інновації 2017 року в порівнянні з 2016р. становить відповідно 13,86 %; впровадження інновацій 2018 року до 2017 року – 9,09 %; 2019 року до 2018 року -11,54 %; впровадження інновацій 2020 року до 2019 року – 7,97 %. Незважаючи позитивний приріст 2020 року до 2019 року, частка кількості промислових підприємств, які впроваджували інновації (продукцію та/або технологічні процеси), в загальній кількості промислових підприємств є ще меншою, ніж у 2016 році. Тому необхідно звернути увагу на активізацію промисловими підприємствами реалізації інноваційних проєктів на процеси управління знаннями та проєкт на підприємствах [27].

На рис. 2.3. відображено витрати на інновації за напрямками інноваційної діяльності.

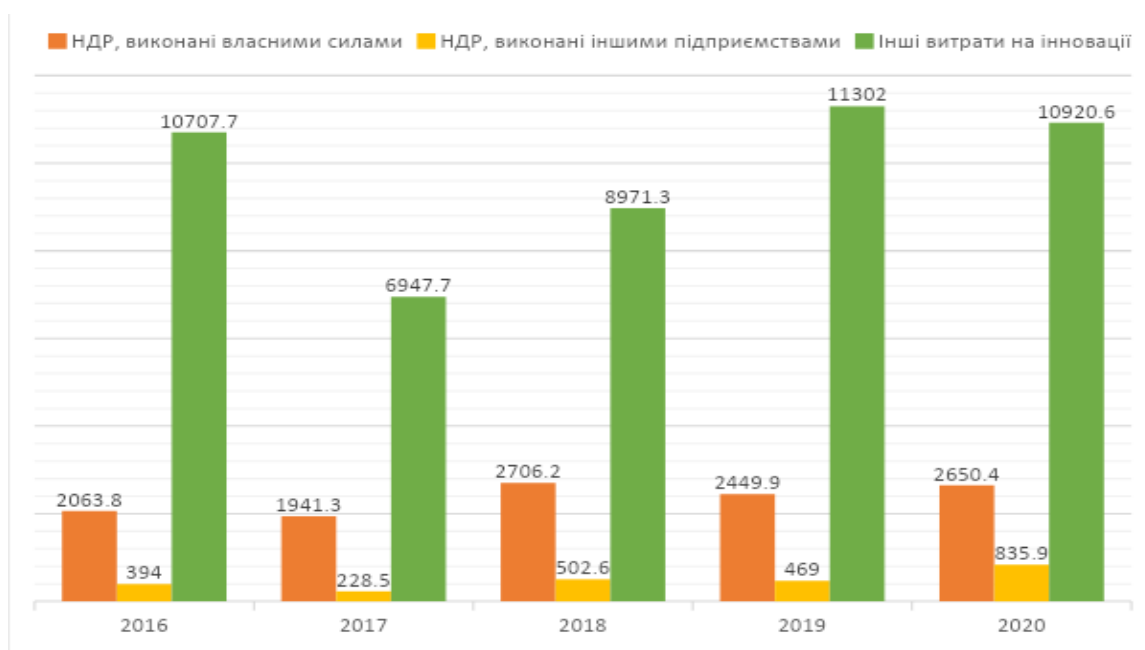


Рис. 2.3. Витрати на інновації за напрямками інноваційної діяльності промислових підприємств України 2016 – 2020 років

Результати даного дослідження свідчать про те, що у структурі інноваційних витрат промислових підприємств України НДР займають у 2016 році – 10,6 %, у 2017 році – 23,8 %, у 2018 році – 26,3 %, у 2019 році – 20,5 %, а у 2020 році – 24,2 %, що відображає їх незначний рівень. Інші витрати на інновації (за виключенням НДР) є основною частиною витрат на інновації. У таблиці 2.2 зазначені джерела фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств України за досліджувані роки [26].

Таблиця 2.2.

Джерела фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств України

Показники	2016	2017	2018	2019	2020
Витрати на інновації (усього)	23229,51	9117,6	12180,12	14220,9	14406,88
Власні кошти підприємства	22036,0	7704,1	10742,0	12474,9	12297,7
Кошти державного бюджету	179,0	227,3	639,1	556,5	279,5
Кошти інвесторів-нерезидентів	23,4	107,8	107,0	42,5	125,3
Кошти інших джерел	991,1	1078,3	692,0	1147,0	1704,2

Результати в табл. 2.2. джерел фінансування інноваційної діяльності зазначають про те, що базову частку становлять власні кошти підприємств, кошти інвесторів-нерезидентів не більше 1,2 % у сукупних витратах на інновації. Отже, можна зробити висновок, що інноваційна діяльність на підприємствах не є стабільною. З метою більш детальної оцінки та виявлення майбутніх тенденцій необхідно здійснювати прогнозування з метою своєчасного виявлення проблемних ситуацій у перспективі із використанням відповідної методики [28].

Отже, вагомою стороною інноваційної діяльності в Україні є результати знань та технологій, які є досить вдалимими і перспективними для країни. Не зважаючи на це, позиція України не є високою у порівнянні з іншими

провідними країнами світу, що вимагає активізації інноваційної діяльності. Аналіз впровадження інновацій промисловими підприємствами України свідчить про те, що лише незначна частка промислових підприємств (близько 15 %) успішно реалізує інноваційні проекти. Серед впроваджених видів інноваційної продукції (товарів, послуг) підприємствами України у термін 2016 – 2020 років новими для ринку у 2016 році є 23,63 %; у 2017 році – 19,98 %; у 2018 році – 25,19 %; у 2019 році – 19,46 % та у 2020 році – 16,99 %. Отже, у 2020 році спостерігається найменша частка нових для ринку галузі впроваджених видів інноваційної продукції (товарів, послуг) у їх загальній кількості. Також можна спостерігати відсутню позитивну тенденцію витрат на інновації промисловими підприємствами. У досліджених 2018-2020 роках відбувається помірне збільшення витрат на реалізацію інноваційних проектів, але їх рівень значно менший 2016 року. Частка НДР в обсязі витрат на інновації промисловими підприємствами досягнула максимального значення у 2018 році і становила 26,3 %, що означає про недостатній рівень генерування та використання знань у реалізації інноваційних проектів. Серед джерел фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств більша частка здійснюється за рахунок власних ресурсів підприємств, яка свідчить про потребу залучення зовнішніх інвесторів для фінансування інноваційних проектів, участь у міжнародних проектах, в рамках яких буде здійснюватися підтримка інноваційних проектів підприємств.

2.2 Оцінка інноваційної діяльності ПрАТ «Миронівський хлібопродукт»

ПрАТ «МХП» – це акціонерне товариство, яке було засноване у 1998 р., та належить до числа провідних агроіндустріальних холдингів в Україні. На даний час на українському ринку виступає лідером по виробництву зерна та м'яса. Асортимент готової продукції ПрАТ «МХП» нараховує 201 позицію і зростає.

ПрАТ «МХП» є лідером на українському ринку курятини, тому що виготовляє більш як 55 % сукупного промислового виробництва та на нього припадає біля 35 % загального обсягу споживання курятини в цілому. До того ж досліджувана компанія є провідним експортером курятини. В даний час сегмент птахівництва ПрАТ «МХП» включає: 2 птахофабрики, що займаються виробництвом інкубаційного яйця і розведенням батьківського поголів'я; 3 фабрики по вирощуванню бройлерів; 15 розподільчих центрів; власний парк вантажівок-рефрижераторів, якими перевозять продукцію (охолоджену та заморожену) [29].

Інформацію про спеціалізацію даного підприємства представлено у табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Напрями спеціалізації ПрАТ «МХП»

№ п/п	Назва показника	Детальна інформація про торгові марки або види продукції
1.	Виробництво курятини	найвідоміша марка – ТМ «Наша Ряба», а також ТМ «Українське курча», ТМ «Вінницькі курчата»
2.	Виробництво напівфабрикатів	ТМ «Легко!», «Апетитна»
3.	Виробництво м'ясних виробів, повністю готових до вживання	під ТМ «Бащинський», «Легко!», «Секрети шефа», «Ситні», «Qualiko», «Курка по-домашньому»
4.	Виробництво м'ясо-ковбасних виробів	ТМ «Дружба Народів», ТМ «Бащинський», ТМ «Європродукт»
5.	Вирощування зернових і олійних культур	пшениці, кукурудзи, соняшнику, сої, ріпаку, інших видів зернових культур
6.	Вирощуванням інших видів птиці та великої рогатої худоби	Вирощуючи гусей, індиків, ВРХ, для їх годівлі застосовуються корма тільки власного виробництва.

Головні конкуренти досліджуваного підприємства на ринку масового споживання курятини наочно представлено на рис. 2.4. Відмітимо, що ТМ «Наша Ряба» ПрАТ «МХП» займає 60,6 % ринку, в той час як разом на всі інші торгові марки конкурентів припадає 39,4 %. Зокрема, на ТМ

«Гаврилівські курчата» ТОВ «Комплекс Агромарс» – 16,3 %; на ТМ «Курка Чеботурка» ПАТ «Волидимир-Волинська птахофабрика» – 10,4 % і на ТМ «Пан Курчак» ТОВ «Птахокомплекс Губин» – 7,2 % [29].

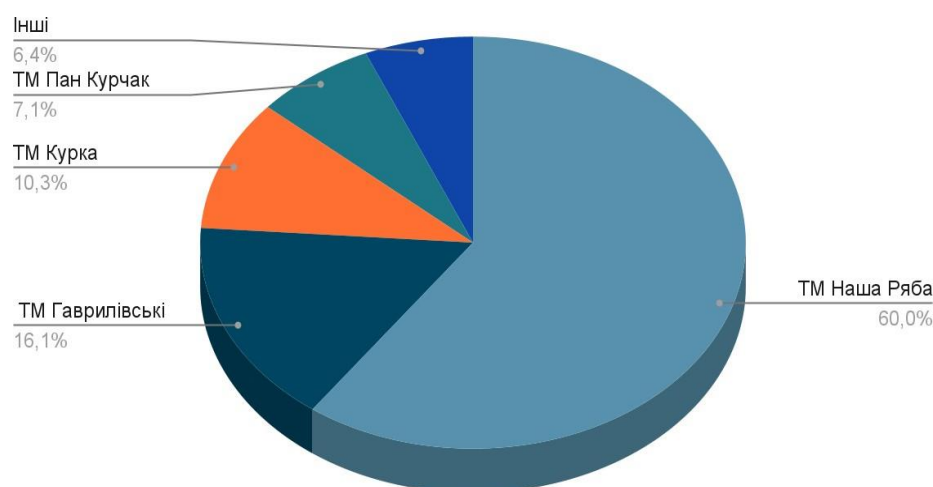


Рис. 2.4. Частка основних виробників на ринку курятини України

ПрАТ «МХП» являється модерново спрямованим та активно використовує інноваційні технологічні процеси у різних областях виробничої діяльності в результаті чого філії підприємства є одними з найсучасних технічно обладнаних в Україні та Європі. Автоматизовані процеси більшої частини виробництва МХП результативно й економно забезпечує стабільно високу якість виробленої продукції [30].

Протягом 2015-2022 років ПрАТ «МХП» було розроблено та реалізовано велику кількість інноваційних проектів, що сприяють оптимізації організації діяльності, зокрема наступні [31]:

– проект «контроль витрат палива» – даний проект містить у собі цілий оборот автоматизації АЗС, запровадження карток ідентифікації, GPS-спостереження техніки, рухомих паливозаправників, забезпечення транспортних засобів датчиками витрат пального, спрощення обігу документів та оптимізацію процесів ведення облікової політики;

– проект «Агропортал» – Інтернет – це платформа та мобільний додаток, які запроваджені з метою єдиного обміну інформацією між структурними підрозділами агродіяльності МХП та зовнішніми постачальниками матеріалів та послуг відповідно до актуальних цін закупівлі та продажу, формування пропозиції або замовлення, внесення поточних залишків на складах аграрної продукції, тощо.

У 2021 р. на ПрАТ «МХП» в Україні працювало 26766 працівників, з них 61 % – це чоловіки та 39 % – жінки. Детальну інформацію про зміну чисельності персоналу даного підприємства у 2018-2021 рр. за типом зайнятості наведено у табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Динаміка чисельності персоналу ПрАТ «МХП» в Україні, чол.

Назва показника	2018	2019	2020	2021	Відхилення 2021/2018	
					+/-	у %
Загальна кількість працівників, них:	27589	28703	27731	26766	-823	2,98
– постійні співробітники	27037	28030	27092	26439	-598	2,21
– тимчасові співробітники	552	673	639	327	-225	40,76

Джерело: складено та розраховано за [29].

Як свідчать результати розрахунків, загальна чисельність персоналу у 2021 р. скоротилась, порівняно з минулими роками, зокрема на 823 особи, або на 2,98 % відносно 2018 р. Це зумовлено двома факторами – як динамікою обсягів діяльності, так і зростанням рівня автоматизації виробництва. При цьому таке скорочення відбулось насамперед за рахунок зменшення кількості тимчасових працівників, зокрема на 225 осіб, або на 40,76 % у 2021 р., порівняно з 2018 р. Відмітимо, що в аналізований період кількість тимчасових працівників не перевищувала 2,5 % загальної чисельності, а у 2021 р. їх частка становила лише 1,22 %.

Плинність персоналу по ПрАТ «МХП» в Україні в Україні становила: у

2019 р. – 24 %, у 2020 р. – 23 %, і 29 % у 2021 р. Це не надто високий рівень, враховуючи сезонність робіт в аграрній сфері.

Структура управління ПРАТ «МХП» включає наступні елементи: раду директорів, генерального директора та вище керівництво, комітети. До найважливіших компетенцій ефективного керівника належать: індивідуальна ефективність; лідерська компетенція; здатність стратегічно мислити; технологічні та технічні навички; делегування повноважень, вміння організувати роботу у команді колективу. Для кожної посади у «МХП» визначено найбільш проблемні та значущі на поточний момент компетенції. На основі рівнів управлінських компетенцій зазначено, що в кандидатів на посаду топ-менеджерів часто недостатньо навичок для встановлення мети та узгодження різнопланових завдань.

Роль Департаменту інновацій ПрАТ «МХП» — виступати каталізатором трансформаційних змін всередині МХП і поза Компанією. Зміни полягають в трансформації МХП з продуктової на кулінарну компанію, а отже — в переході від фокусу на продукті до розвитку екосистеми для створення клієнтської цінності.

Департамент інновацій, який у 2020 р. був створений на підприємстві задля досягнення окресленої мети, й повинен виконувати функції з координації та забезпечувати узгоджену роботу команд над завданнями проєктів. Можна виокремити такі основні функції цього Департаменту:

- управління спільними організаційними ресурсами, які власне й використовуватимуться в проєктах;
- розроблення методології, а також практики управління проєктами;
- навчання, наставництво, коучинг, контроль за процесом управління проєктами;
- моніторинг відповідності процедур, стандартам тощо, а також звітність по ним на загальному статусі проєкту;
- координація комунікації між окремими проєктами та дотримання

якості кожного проєкту;

- створення політики, шаблонів проєктів, процедур, активів організаційного процесу;

- залучення бізнес-аналітиків тощо.

Департамент інновацій відповідає за реалізацію проєктів по розробці та подальшого випуску 22 нових продуктів на ринок, оновлення ТМ «Наша Ряба Апетитна» як продукту, готового до приготування. Зазначимо про те, що у 2020 р. підприємством було запущено відкриту довгострокову інноваційну програму «МНР Innovation Lab» в цілях залучення підприємців, стартапів (місцевих і міжнародних), закладів освіти, об'єднання усіх зусиль у задоволенні продовольчих потреб людей. У 1-шу хвилю «МНР Innovation Lab» було залучено більш як 150 учасників з вітчизняної інноваційної екосистеми. Для подальшої співпраці з ПрАТ «МХП» було обрано 4 компанії: 2 виробника обладнання, служба доставки електронної комерції, 1 вітчизняний виробник рослинних білків. Програма «МНР Innovation Lab» продовжується й у 2021 р. Згідно плану, щокварталу оголошується принаймні чотири завдання [27].

Таким чином, МХП постійно застосовує інноваційні рішення та впроваджує процесні підходи для управління інноваційними технологіями. Компанія сприяє розвитку підприємництва, створенню стартапів, забезпечує оточення для застосування новітніх розробок. На підприємствах МХП постійно вдосконалюють захист та безпеку особистих даних, роблять робочі місця інноваційно комфортними: впроваджують віртуальні робочі столи, модернізують облікову систему, запроваджують персональних асистентів, дистанційне навчання та підвищення кваліфікації персоналу, впроваджують електронну концепцію документообігу. Усі перераховані інновації спрямовані не лише на оптимізацію усіх процесів в межах компанії, а й задля налагодження контактів зі всіма зацікавленими особами. Крім цього, МХП активно інвестує в агро-інновації [32].

2.3 Оцінка ефективності інноваційної діяльності підприємства

В умовах невизначеності економіки ПрАТ «МХП» є прогресивним інноваційним підприємством, який має найновіше та високотехнологічне обладнання.

Підприємство було задіяне в інноваційній діяльності протягом останніх років наступним чином [34]:

- придбання машин, устаткування, обладнання та програмного забезпечення;
- автоматизована логістика матеріалів і деталей, а також здійснення автоматизованих вантажно-розвантажувальних операцій
- впровадження у виробничу діяльність інноваційних технологічних процесів (нові або вдосконалені методи логістичних поставок, доставки або розповсюдження продукції підприємства).

Проаналізовано показники інноваційної активності з метою більш детального розгляду масштабів інноваційної діяльності досліджуваного підприємства було розраховано та. Дані показники зображено на рис. 2.5.

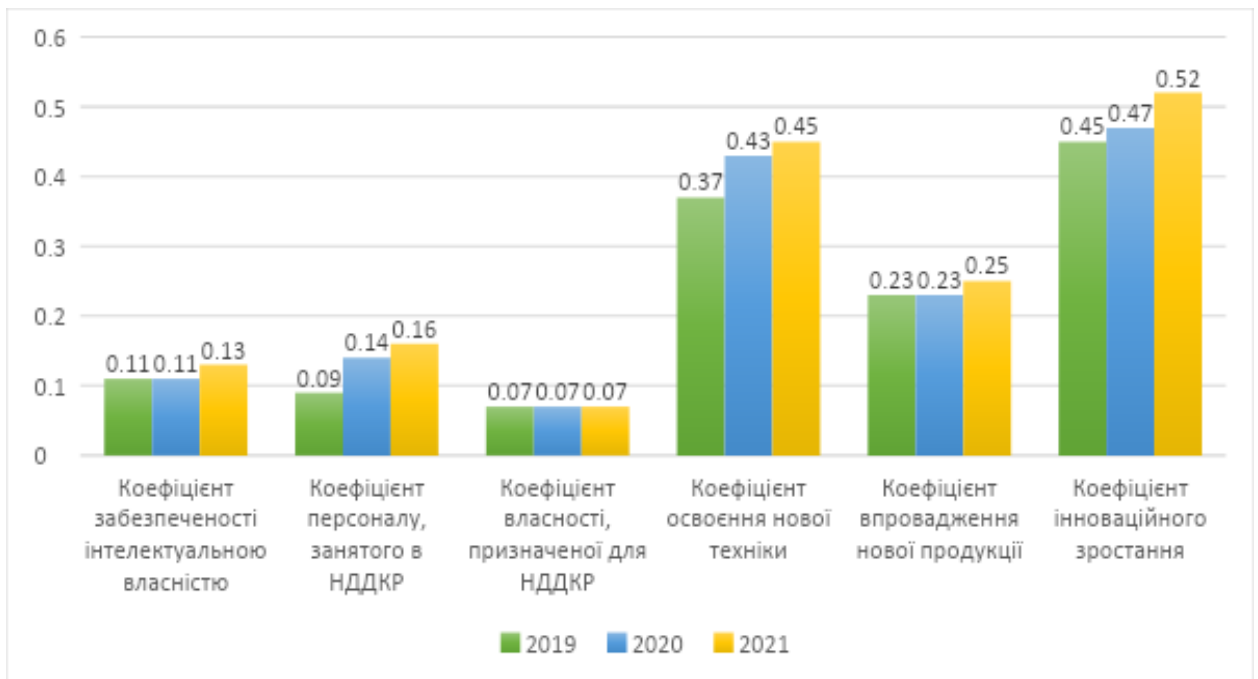


Рис. 2.5. Показники інноваційної активності МХП

Показники інноваційної активності та ключовий загальний коефіцієнт інноваційного потенціалу знаходиться в інтервалі від - 0,9 до 0. Це означає, що «МХП» має стратегічне бачення послідовника на ринку. Компанії варто зосередити увагу на розробці власних НДДКР у поєднанні із уже існуючими розробками, запозиченими в країнах Європи. Підприємство МХП має значний запас інтелектуальної власності, підвищений рівень освоєння нової техніки та позитивну тенденцію інноваційного зростання.

Таким чином, компанія етап за етапом витісняє існуючих конкурентів в межах ринків здійснення виробничої діяльності запроваджуючи нові тенденції та розширюючи власний технологічний потенціал.

Звичайно ж, вдосконалення виробничої діяльності ПрАТ «МХП» супроводжувалось витратами на інновації, інформацію про які зазначено в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Витрати на інновації ПрАТ «МХП» за 2019-2021 роки, тис. грн.

Основні показники	2019	2020	2021
Загальна сума витрат за напрямом:	49247	45 792	11245,6
придбання машин, обладнання та програмного забезпечення	49247	45 792	11245, 6
Загальна сума витрат за джерелами фінансування:	49247	45792	11245, 6
власні кошти	505, 6	374,2	9450,2
Кредити:	48768,4	45417,8	1795, 4

Результати табл. 2.5. свідчать про те, що в 2019-2021 роки підприємство активно працювало над техніко-технологічним вдосконаленням виробничої діяльності, закупляючи програмне забезпечення, нові машини та обладнання. Слід зазначити, що в останні роки закупівель інших машини, обладнання та програмного забезпечення підприємство не

здійснювало. Що стосується обсягу витрат на інноваційну діяльність, то доцільно відзначити, що вагому кількості закупівель підприємство здійснило протягом 2019-2021 рр.

Проте, спостерігаємо позитивну динаміку, зважаючи на джерела фінансування витрат, яка показує про зростання власних коштів підприємства для залучення в інноваційний розвиток підприємства, що в свою чергу, свідчить про якісну фінансово-економічну ситуацію та результативне управління витратами на інноваційну діяльність [33].

За напрямками використання найбільша сума витрат на інноваційну діяльність припадає на процесні інновації ПрАТ «МХП» (придбання машин, устаткування, обладнання, установок, інших основних засобів), протягом 2019-2021 рр. їх частка у загальній структурі збільшилася – з 66,05% у 2019 році до 89% у 2020 році та 70,56% у 2021 році. Питома вага обсягу фінансових витрат на придбання ноу-хау, технологій, безпатентних ліцензій становить 16,13 % в 2019 р. та менше 5 % у 2020-2021 рр. в загальній структурі витрат на інноваційну діяльність.

Далі розглянемо ефективність інновацій підприємства за такими показниками. Тенденції основних показників результативності інноваційної діяльності «МХП» наведемо у табл. 2.6.

Розрахований показник означає, що ПрАТ «МХП» суттєво збільшив показник ефективності інноваційної діяльності протягом 2019-2021 рр. Якщо у 2019 році доходність інноваційної діяльності складала 10,3 %, то у 2021 році вона зросла до 10,5 %.

При цьому спостерігалось зниження у 2020 році, яке було зумовлено відповідно одноразовими витратами на придбання біогазового комплексу та початку розширення виробничих потужностей, тому що підприємство планує нарощувати обсяги виробництва продукції курятини.

У 2019 році частка інвестицій ПрАТ «МХП» у складі загальних інвестицій у виробництво складала 0,34%, у 2020 році зросла до 2,42%, а у

2021 році становила 0,9%. Це означає, що зростання інвестиційної чутливості досліджуваного підприємства та готовність ПрАТ «МХП» відповідати сучасним ринковим трендам, випускати інноваційну продукцію, інвестувати у інноваційну діяльність, модернізувати основні засоби тощо.

Таблиця 2.6.

Показники ефективності інноваційної діяльності

ПрАТ «МХП» у 2019-2021 роки, тис. грн.

Показники	2019	2020	2021	Відхилення 2021 р. до 2019 р., %
Вартість інноваційної продукції	34038	132346	168026	393,64
Валовий прибуток, який отриманий від реалізації інноваційної продукції, процесів, послуг	10 317,8	40 699,0	59 921,3	480,8
Валовий прибуток підприємства	466 871,0	686 324,0	1 099 474,0	135,5
Витрати на інновації	100 220,8 1	203 528,6	570 663,7	469,4
Інвестиції у виробництво, млн. грн.	29 309,7	49 660,0	63 400,7	116,3
Рентабельність інноваційної діяльності, %	10,3	3,4	10,5	2,0
Частка прибутку від інноваційної діяльності, %	2,2	5,9	5,5	146,6
Коефіцієнт інноваційної сприйнятливості, %	0,34	2,42	0,90	163,2

Оцінку інноваційної активності підприємства здійснимо за допомогою наступних показників [21]:

1. Показник забезпечення інтелектуальною власністю.
2. Показник освоєння нової техніки.
3. Показник впровадження нової продукції. Дані для розрахунку наведених показників подано у табл. 2.7.

Слід відмітити, що у даному випадку ми опираємось на дані щодо продажу нової та модернізованої продукції ПрАТ «МХП», оскільки йдеться про весь асортимент продукції, яку випускає підприємство на ринок.

Оскільки ПрАТ «МХП» постійно інвестує у вдосконалення виробничих, логістичних, технічних, збутових та інших бізнес - процесів.

Таблиця 2.7

**Показники інноваційної активності ПрАТ «МХП»
у 2019-2021 роки, тис. грн.**

Показники	2019	2020	2021	Відхиленн я 2021 р. до 2019 р., %
Інтелектуальна власність	3698	3715	4032	9,03
Необоротні активи	344885	577201	1095982	217,8
Вартість новацій введених в попередньому році основних засобів	22503	50020	1055020	4588,35
Виручка від продажу нової чи вдосконаленої продукції	34038	132346	168026	393,64

Отже, можна зазначити, що досліджуване підприємство має стабільний стан та збільшення по всіх параметрах інноваційної активності, що є позитивною динамікою. Так, зростання вартості інтелектуальної власності становило +9,03% протягом досліджуваного періоду. Але, незважаючи на це, показник інтелектуальної власності є дуже малим відносно матеріальних активів підприємства.

Отже, підсумовуючи отримані результати зазначимо, що ПрАТ «МХП», зважаючи на певну специфіку господарської діяльності, веде досить результативну та ефективну інноваційну діяльність, вкладаючи грошові кошти у процесні інновації, а саме наступні: розширення виробництва, покращення технології підвищення якості продукції, закупівля нового обладнання, енергозберігаючі технології тощо. Результати реалізації інноваційних процесів на підприємстві проводяться достатньо ефективним використанням ресурсів, резервів, економії витрат виробництва, додатковим

завантаженням виробничих потужностей підприємства, оновленням основних засобів. Внаслідок цього ПрАТ «МХП» має значну віддачу від вкладених в інноваційний розвиток ресурсів та їх задовільну керованість, що може призводити до зростання прибутку внаслідок реалізації інноваційних проектів у майбутньому періоді. Але вже на сьогоднішній день 2021-2022 рр. підприємство отримує позитивні тенденції розвитку результативності вкладених у інновації інвестицій, про що свідчить проведене дослідження.

РОЗДІЛ 3.

УДОСКОНАЛЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПрАТ «МХП»

3.1. Аналіз наявних інноваційних методів управління ПрАТ «Миронівський хлібопродукт»

Обґрунтування доцільності реалізації запровадженого плану оптимізації інноваційного спрямування підприємства безумовно є напрямом до відкриття нових можливостей ПрАТ «МХП» та розвитку рівня його інноваційності. Проте, не кожен процес оптимізації інноваційного бачення підприємства є перспективним або націлений на майбутній розвиток компанії в цілому. Як було зазначено раніше, інноваційний бізнес-процес не є стратегічним напрямом, якщо його основні функції побудовані для вирішення оперативних задач. Досліджений інноваційний бізнес - процес також важко охарактеризувати перспективним, якщо він не враховує мінливі, невизначені умови зовнішнього середовища, а його головною метою є — реалізація мотиваційних проєктів [35].

Щодо визначення рівня стратегічності існуючих інноваційних методів проаналізуємо їх з погляду на основні відмінні особливості операційного та довгострокового управління:

1. Призначення інноваційної діяльності підприємства ПрАТ «МХП». За умови стратегічного інноваційного напрямку, підприємство повинно бути визначено для побудови оптимальних умов (SWOT-аналіз) внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства до реалізації інноваційних прогресивних можливостей та врахування ризиків. Ці умови не повинні обмежуватись лише одним з середовищ, внутрішнього або зовнішнього. Тобто, виробництво товарів з метою отримання максимального прибутку не є тим процесом, який виведе підприємство на новий рівень розвитку.

Проведемо SWOT-аналіз ПрАТ «МХП» та узагальнимо результати у вигляді табл. 3.1.

Таблиця 3.1.

SWOT-аналіз ПрАТ «МХП»

Сильні сторони	Слабкі сторони
– Охоплення декількох сегментів ринку; – Висока якість продукції – Широкі канали збуту – значна кількість інноваційних проєктів н підприємстві; – розвинуте підприємницьке середовище та високий рівень ділової та інноваційної активності; – конкурентні переваги (унікальність); – значні показники технологічних та інноваційних навичок; – активно інвестує в агроінновації	– Велика кількість гравців – сільськогосподарських підприємств з потужними можливостями; – Відсутність довіри національного споживача; – Нерозвинена рекламна діяльність.
– Можливості	– Загрози
– Ринок постійно зростає і динамічно розвиваються нові сегменти; – Збільшення обсягів продажу; – Покращення ділової репутації за рахунок активної маркетингової стратегії;	– Внутрішня політична невизначеність. – Низький інвестиційний рейтинг України. – Застаріла матеріально-технічна база ОЗ сільського господарства. – Нестача кваліфікованого персоналу. – Низька врожайність. – Недостатня державна підтримка

2. Відповідність загальній меті стратегічного інноваційного розвитку підприємства. При плануванні перспективного розвитку підприємства, керівний склад МХП формує систему впорядкованих цілей підприємства та його інноваційної діяльності. Головною метою ПрАТ «МХП» є створення підприємства європейського зразку з використанням передових технологій при виробництві продукції для закріплення своїх позицій на вітчизняному та міжнародному ринках.

3. Об'єкт уваги управлінського складу підприємства. При стратегічному спрямуванні інноваційного розвитку погляд управлінського складу, як

правило, зосереджується всередині підприємства та спрямований на пошук напрямів більш результативного використання ресурсів.

4. Управління кадровим складом. В розрізі стратегічного інноваційного розвитку підприємства вагому роль відіграє кадровий менеджмент. Відсутність методів стимулювання працівників за ініціативність та внесення пропозицій щодо напрямів інноваційного розвитку підприємства на ПрАТ «МХП» свідчить про невисокий рівень управлінського менеджменту. Саме тому, для отримання необхідних результатів треба використовувати методи стимулювання робітників в генерації інноваційних ідей та мотивації їх трудової діяльності, планувати кар'єру кожного та їх соціальний розвиток у компанії, підвищувати їх кваліфікацію та направляти на навчання.

5. Гармонічність системи інноваційної діяльності. Гармонічність процесів інноваційного розвитку багато в чому пояснюється значенням показника результативності взаємодії підрозділів, які є власниками різних економічних процесів. Адже, якісний рівень внутрішньої комунікації обумовлює якість отриманого ефекту та часу, витраченого на його досягнення [36, с. 252].

Отже, діюча система управління інноваційною діяльністю підприємства більше направлена на реалізацію оперативних задач та виконання діяльності на інноваційній основі.

Таким чином, головними проблемами в управлінні інноваційною діяльністю на сьогоднішній час є відсутність стратегічної системи управління процесами інноваційного розвитку підприємства, що буде узгоджена зі стратегічною метою розвитку підприємства. Наразі, ПрАТ «МХП» функціонує за принципом проектного виробництва, створюючи інноваційні проекти, керуючись короткостроковими цілями підприємства та отримуючи прибуток від цього. В результаті, підприємство зустрічається з простим виробничою діяльністю, зумовленого відсутністю замовлень на проекти. Окрім цього, приділяючи недостатню увагу ефективності бізнес-

процесів інноваційного розвитку, підприємство має значні затримки в реалізації виробництва. Внутрішній ринок є типовим відображенням структурних елементів та характеристики функціонування економічної системи підприємства [37, с. 103].

3.2. Вдосконалення методів управління інноваційною діяльністю підприємства

Застосування інноваційних методів управління підприємством вирішує актуальні питання планування та впровадження інноваційних і технічних розробок, що в майбутній перспективі забезпечує сталий розвиток підприємства шляхом проведення результативної інноваційної політики. Для формування і досягнення цілей компанії системи інноваційної методології управління підприємствами розробляються сценарії стратегічного розвитку, які містять узгоджені й взаємопов'язані шляхи розвитку з урахуванням впливу екзогенних та ендогенних чинників. В умовах невизначеності актуальним є застосування інноваційних методів управління підприємств, які прискорять впровадження і реалізацію інноваційних процесів.

Результати проведеного аналізу господарської діяльності та основних напрямків розвитку підприємства, свідчать про те, що є можливість пропозицій щодо деяких варіантів стратегічного управління, які пов'язані з подальшим результативним розвитком підприємства. Запропоновані варіанти засновані на динаміці розвитку підприємства з урахуванням інноваційних технологій, що можуть бути доступні конкретному підприємцю в рамках його виробничої діяльності. А саме, залучення нових технічних рішень, що покращать ефективність роботи; використання людських ресурсів в налаштуванні та оптимізації нових інноваційних процесів.

Для прийняття рішення, відносно доцільності розроблення насосного агрегату проведемо оптимізацію середньозваженої за ймовірностями різних сценаріїв розвитку подій песимістичного, нормального та оптимістичного сценаріїв. Такі заходи дозволять провести економічне обґрунтування виробу напрямку розвитку підприємства.

Експертним шляхом за допомогою детального вивчення ринку було встановлено наступні імовірності настання сценаріїв розвитку:

- песимістичний – 0,31;
- нормальний – 0,18;
- оптимістичний – 0,51.

Проведемо економічне обґрунтування інноваційного проекту, за допомогою розрахунку показників чистого зведеного прибутку (NPV), індексу рентабельності (PI), періоду окупності (PP) і внутрішньої норми доходності (IRR). Для цього фахівцями підприємства та внутрішніми експертами було сформовано очікувані грошові потоки за визначеними сценаріями.

Таблиця 3.2.

Очікувані грошові потоки за різними сценаріями розвитку
подій при впровадженні додаткової інноваційної лінії виробництва
комбікормів

Сценарій розвитку	Ймовірність	Очікуваний грошовий потік за роками, тис. дол.							
		0	1	2	3	4	5	6	7
Песимістичний	0,31	-283	-114	126	202	210	214	216	223
Нормальний	0,18	-275	-211	140	275	225	301	342	210
Оптимістичний	0,51	-254	-182	160	298	256	312	382	415

Розрахунки ефективності грошового потоку отримаємо через розрахунок таких показників як чиста приведена вартість, внутрішня норма доходності, строк окупності та індекс рентабельності

1. Розрахуємо ці показники для песимістичного сценарію розвитку.

Показник чистого зведеного прибутку:

$$NPV_2 = -283 - \frac{11\#}{1,23^1} + \frac{12\&}{1,23^2} + \frac{202}{1,23^3} + \frac{210}{1,23^4} + \frac{21\#}{1,23^5} + \frac{21\&}{1,23^6} + \frac{223}{1,23^7} = -355$$

(тис.дол)

Оскільки значення показника чистого зведеного прибутку є від'ємним, то це свідчить про відсутність подальшого розрахунку інших показників для песимістичного варіанту розвитку дій.

2. Розрахуємо ці показники для нормального сценарію розвитку.

Показник чистого зведеного прибутку:

$$NPV_2 = -275 - \frac{211}{1,23^1} + \frac{1\#0}{1,23^2} + \frac{20}{1,23^3} + \frac{22}{1,23^4} + \frac{301}{1,23^5} + \frac{3\#2}{1,23^6} + \frac{210}{1,23^7} = 147.06$$

(тис.дол.)

Розрахуємо внутрішню норму дохідності:

При $r_1 = 31\%$

$$NPV_{r_1} = -275 - \frac{211}{1,31^1} + \frac{1\#0}{1,31^2} + \frac{20}{1,31^3} + \frac{22}{1,31^4} + \frac{301}{1,31^5} + \frac{3\#2}{1,31^6} + \frac{210}{1,31^7} =$$

21.65 (тис.дол)

При $r'' = 33\%$

$$NPV_{r_2} = -275 - \frac{211}{1,33^1} + \frac{1\#0}{1,33^2} + \frac{20}{1,33^3} + \frac{22}{1,33^4} + \frac{301}{1,33^5} + \frac{3\#2}{1,33^6} + \frac{210}{1,33^7} =$$

-306(тис.дол)

Таким чином, внутрішня норма дохідності проекту буде дорівнювати:

$$IRR = 31 + \frac{21,65}{21,65 - 306} * (33 - 31) = 32.75(\%)$$

Розрахуємо сумарні витрати з урахуванням грошового потоку:

$$R = 275 * (1 + 0,23)^1 + 211 = 549,3 \text{ (тис. дол.)}$$

Дисконтовані доходи:

$$\begin{aligned} S_1 &= 140 * (1 + 0,23)^{\#1} = 113,8 \text{ (тис. дол.)} \\ S'' &= 275 * (1 + 0,23)^{\#''} + 113,8 = 295,6 \text{ (тис. дол.)} \\ S\$ &= 225 * (1 + 0,23)^{\#\$} + 295,6 = 416,5 \text{ (тис. дол.)} \\ S\% &= 301 * (1 + 0,23)^{\#\%} + 416,5 = 548,0 \text{ (тис. дол.)} \\ S\& &= 342 * (1 + 0,23)^{\#\&} + 548,0 = 669,5 \text{ (тис. дол.)} \\ PP &= 4 + \frac{669,5 - 549,3}{342} * (1 + 0,23)^{\&} = 4,01 \text{ (роки)} \end{aligned}$$

Таким чином, проєкт окупиться приблизно через 4 роки з моменту початку одержання прибутку.

Розрахуємо індекс рентабельності:

$$\begin{aligned} PI &= 211 * \frac{140 * 1,23^{\#2} + 275 * 1,23^{\#3} + 225 * 1,23^{\#\$} + 301 * 1,23^{\#\%} + 342 * 1,23^{\#\&} + 210 * 1,23^{\#7}}{211 + 275 * 1,23} \\ &= 8(\%) \end{aligned}$$

3. Розрахуємо ці показники для оптимістичного сценарію розвитку.

Показник чистого зведеного прибутку:

$$\begin{aligned} NPV_2 &= -254 - \frac{1<2}{1,23^1} + \frac{1\&0}{1,23^2} + \frac{2=<}{1,23^3} + \frac{2)\&}{1,23^{\$}} + \frac{312}{1,23^5} + \frac{3<2}{1,23^{\&}} + \frac{\#1)}{1,23^7} = \\ &294.35 \text{ (тис.дол)} \end{aligned}$$

Розрахуємо внутрішню норму дохідності:

При $r_1 = 42\%$

$$\begin{aligned} NPV_{r_1} &= -254 - \frac{182}{1,42^1} + \frac{160}{1,42^2} + \frac{298}{1,42^3} + \frac{256}{1,42^{\#}} + \frac{312}{1,42^{\>}} + \frac{382}{1,42^{\&}} + \frac{415}{1,42^{\>}} \\ &= 0,50 \text{ (тис. грн)} \end{aligned}$$

При $r'' = 42\%$

$$NPV_{r_2} = -254 - \frac{182}{1,43^1} + \frac{160}{1,43^2} + \frac{298}{1,43^3} + \frac{256}{1,43^4} + \frac{312}{1,43^5} + \frac{382}{1,43^6} + \frac{415}{1,43^7}$$

$$= -9,11(\text{тис. дол.})$$

Таким чином, внутрішня норма дохідності буде дорівнювати:

$$IRR = 42 + \frac{0,50}{0,50 - 9,11 * (43 - 42)} = 42,1(\%)$$

Розрахуємо сумарні витрати, з урахуванням грошового потоку:

$$R = 254 * (1 + 0,23)^1 + 182 = 494,4 (\text{тис. дол.})$$

Дисконтовані доходи:

$$\begin{aligned} S_1 &= 160 * (1 + 0,23)^{\#1} = 105,8 (\text{тис. дол.}) \\ S'' &= 298 * (1 + 0,23)^{\#''} + 105,8 = 302,8 (\text{тис. дол.}) \\ S_{\$} &= 256 * (1 + 0,23)^{\#\$} + 302,8 = 440,4 (\text{тис. дол.}) \\ S_{\%} &= 312 * (1 + 0,23)^{\#\%} + 440,4 = 576,7 (\text{тис. дол.}) \\ PP &= 3 + \frac{576,7 - 494,4}{312} * (1 + 0,23)^{\%} = 3,60(\text{роки}) \end{aligned}$$

Таким чином, проект окупиться через 2 роки та 219 днів з моменту початку одержання прибутку.

$$\frac{160 * 1,23^{12} + 298 * 1,23^{13} + 256 * 1,23^{1\$} + 312 * 1,23^{1\%} + 384 * 1,23^{1\&} + 415 * 1,23^{17}}{182 + 254 * 1,23} = 41(\%)$$

Таблиця 3.3.

**Середньозважені за ймовірностями різних сценаріїв
розвитку подій показники NPV, PI, PP, IRR**

Сценарій розвитку подій	Ймовірність	NPV, тис. дол.	PI, %	PP, років	IRR, %
Песимістичний	0,31	-3,55	0	-	-
Нормальний	0,18	147,06	8	4,01	32,75
Оптимістичний	0,51	294,35	41	3,6	42,1
Середньозважені За ймовірностями		175,49	22,35	2,56	27,37

Таким чином, зроблений комплексний аналіз і економічне обґрунтування вибору напрямків інноваційного розвитку на прикладі ПрАТ

«МХП» показали, що доцільним є впровадження додаткової інноваційної лінії виробництва комбікормів, оскільки середньозважений за ймовірностями показник чистого приведеного прибутку складає 175,49 тис. дол., рівень рентабельності 22,35%, період окупності – 2,56 років.

Отже, розраховані показники вказують на те, що інноваційний проект з розробки та виведення на ринок додаткової інноваційної лінії виробництва комбікормів є ефективним.

ВИСНОВКИ

У сучасних умовах невизначеності підприємствам для результативної роботи необхідно завжди підтримувати розвиток підприємства, який є певним типом змін, що підвищує ступінь організованості системи в якій поєднані інноваційний потенціал, який веде до якісних та кількісних змін у всіх галузях економіки. В процесі написання випускної кваліфікаційної роботи було розкрито сутність понять «інновація» та «інноваційна діяльність».

З'ясовано, що інновації виступають ваговою складовою процесу інноваційного розвитку, а інноваційна діяльність підприємства є такою, що направлена на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок для розширення та відновлення продукції, (товарів, послуг), яка випускається, удосконалення технології їхнього виготовлення з наступним упровадженням результативною реалізацією на внутрішньому та зарубіжному ринках (це стосується також інноваційно інвестиційної діяльності). Інновації являють собою прогресивні зміни продукції, обладнання, технології або організаційної структури управління з урахуванням специфіки діяльності та їх безпосереднього впливу на кінцевий результат діяльності.

Визначено, що потенційні можливості типу інновацій залежать від того, на якому етапі життєвого циклу компанія приймає рішення про їх залучення до своєї виробничої діяльності. Кожний етап життєвого циклу підприємства має характерні властивості інноваційного розвитку. Склад етапів життєвого циклу залежить від обраного типу інновацій.

Виконаний в другому розділі випускної кваліфікаційної роботи аналіз ефективності функціонування ПрАТ «МХП» та діючої системи управління інноваційною діяльністю показав, що діяльність цього підприємства була досить ефективною у 2018-2020 рр. із суттєвим погіршенням фінансових показників у 2021 р. Зокрема у 2021 р. кінцевим підсумком діяльності

підприємства був чистий збиток. ПрАТ «МХП» являється інноваційно орієнтованим та активно застосовує технологічні новинки у різних областях виробничої діяльності в результаті чого філії та підприємства є одними з найсучасніших технічно обладнаних в Україні та Європі. Автоматизована система більшої частини виробничих процесів МХП результативно й економно забезпечує стабільно високу якість виробленої продукції.

Зробивши оцінку часткових показників інноваційної діяльності ми з'ясували, що інноваційне підвищення підприємства відбувається невеликими темпами, а інколи взагалі є від'ємним значенням. Це свідчить про потребу застосування даних процесів та нарощування етапу науково-дослідної, технологічно та конструкторської діяльності.

Вважаємо, що насамперед найбільш доцільним є застосування інноваційних методів управління в тих бізнес-процесах, що стосуються розробки нових видів продукції на досліджуваному підприємстві. Для того, щоб впровадження інноваційного технічного рішення дійсно було результативним, керівництву ПрАТ «МХП» значну увагу потрібно приділити комплексному аналізу і економічному обґрунтуванню вибору напрямків інноваційного розвитку, прикладом цього був наведений аналіз доцільності залучення інноваційної лінії виробництва комбікормів в третьому розділі. Завдяки аналізу трьох різних сценаріїв реалізації інноваційної діяльності на підприємстві, а саме розрахунок показників індексу рентабельності (PI), чистого зведеного прибутку (NPV), періоду окупності (PP) і внутрішньої норми доходності (IRR) було визначено, що запропонований проект є ефективним в роботі підприємства.

В цілому подальше більш активне використання комплексного аналізу в управлінні інноваційною діяльністю ПрАТ «МХП» матиме значну практичну цінність, оскільки допоможе підприємству без втрат адаптуватися до постійних суттєвих змін у сучасному зовнішньому середовищі, значно

швидше знаходити оптимальні управлінські рішення, формувати конкурентні переваги та здобувати кращі конкурентні позиції на ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Морозова С.А. Інноваційний розвиток світової економіки: теоретичний аспект. Вісник Приазовського державного технічного університету: зб. наукових праць / ПДТУ. Маріуполь, 2016. Вип. 32, Т. 1. С. 179—186.
2. Петренко Л. А. Інноваційний розвиток підприємства: генезис теорії та сучасна практика управління: монографія. Київ: НУОУ, 2020. 328 с.
3. Мельник В.І., Погріщук Г.Б., Погріщук О.Б. Інноваційні зміни в економіці в контексті еволюційних зрушень. Науковий вісник Ужгородського університету: серія: Економіка; збірник наукових праць / редкол.: В.П. Мікловда, В.І. Ярема та ін.— Ужгород: Вид&во УжНУ "Говерла", 2016. — Вип. 2 (48). — С. 200—207.
4. Економічна енциклопедія: [ред. – упоряд. С. Мочерний]. Львів: Світ, 2006. Т.2. 568 с.
5. Коюда П.М., Шейко І.А. Ефективність економічної діяльності підприємств: теорія та практика: монографія. Х.: Компанія СМІТ, 2013. 332 с.
6. Поліщук О.О. Сутність поняття «інноваційна діяльність» як соціально-економічної категорії. Економічний вісник Донбасу. 2010. №3 (21). С. 169-171.
7. Господарський кодекс України. від 16.01.2003 р. 436-IV. Дата оновлення 03.02.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.
8. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 № 40-IV. Дата оновлення 05.12.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>.
9. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII. Дата оновлення 13.02.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>.

10. Ульянова Л., Чайка Ю. Інноваційні аспекти сталого розвитку економіки України. Економічний аналіз. 2021. Том 31. № 1. С. 218-226.
11. Інвестиційно-інноваційний розвиток підприємницької діяльності в Україні: монографія / за ред. В. Г. Федоренка. Київ: ДКС ЦЕНТР, 2019. 429 с.
12. Прокопенко О.В., Школа В.Ю. Наукові підходи до трактування поняття і визначення етапів життєвого циклу інновації. Економічні інновації. 2010. Вип. 41. С. 213–223.
13. Янченко Н.В., Безрук С.О., Орябинська В.А. Управління розвитком підприємства за допомогою інновацій. Молодий вчений. 2018. № 5.1. С. 102–106.
14. Управління інноваціями та інвестиціями : навчальний посібник у схемах і таблицях. Вид. 2-ге, допов. і перероб. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 296 с.
15. Захарченко В. І. Інноваційний менеджмент: теорія і практика в умовах трансформації економіки: Навч. посіб. / Захарченко В. І., Корсікова Н. М., Меркулов М. М. – К. : Центр учбової літератури, 2012. 448 с.
16. Лекційний курс із навчальної дисципліни «Інноваційна діяльність» для студентів освітнього рівня бакалавр усіх форм навчання спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» / укладач Радинський С.В. Тернопіль, ТНТУ ім.І.Пулюя, 2022. 122 с.
17. Afuah A. Responding To Structural Industry Changes: A Technological Evolution Perspective. Oxford University Press, Usa. 1998. Vol. 6, Issue 1, Pp. 183–202.
18. Drucker P. Innovation And Entrepreneurship. Routledge, 2014. Pp. 25–36.
19. Schumpeter J. A. The Theory of Economic Development, tenth printing 2004, Transaction Publishers, New Brunswick, New Jersey, 1912.
20. Mensch G. Stalemate Ying Technology: Innovation Overcome Tae Depression. Cambridge (Mass.), 1978.

21. Дубиніна С.М. Вплив інноваційного розвитку на економічні показники промислового підприємства. Підприємництво та інновації. 2020. Випуск 11-2. DOI: <https://doi.org/10.37320/2415-3583/11.22>.
22. Малюта Л. Оцінювання рівня інноваційного розвитку промислового підприємства. Соціально-економічні проблеми і держава. 2011. Вип. 1. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2011/11mlyrpp.pdf>.
23. Функціональні стратегії інноваційного розвитку промислових підприємств : монографія / за наук. ред. В.В. Стадник. Хмельницький: ХНУ, 2016. 446 с.
24. Global Innovation Index 2022. URL: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_2000_2022/ua.pdf
25. The Bloomberg innovation index. Bloomberg 2022. URL: <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/most-innovative-countries>
26. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. URL: <https://ukrstat.gov.ua>
27. Чайковська І.І. Сутність проектно-орієнтованого підприємства в умовах Industry 4.0 / І.І. Чайковська // Економічний простір. – 2021. - № 167. – С. 88-93.
28. Чайковська І. І. Фрактальний аналіз та тенденції розвитку інноваційних процесів на промислових підприємствах / І. І. Чайковська // Економічний часопис – XXI. – 2014. - № 7-8 (2). – С. 65-68.
29. Офіційний веб-сайт підприємства ПрАТ «Миронівський хлібопродукт» URL: <https://mhp.com.ua/uk/>
30. Офіційний веб-сайт Антимонопольного комітету України. URL: <http://www.amc.gov.ua/amku/control/main/uk/index>
31. Інновації МХП – Інновації задля сталого розвитку. Нефінансовий звіт. URL: <https://www.mhp.com.ua/library/file/nfr-ukr-final.pdf>.
32. Інформація про ПрАТ «Миронівський хлібопродукт». URL: <http://smida.gov.ua/db/participant/25412361>.

33. Філіпішина Л.М. Інтегральна оцінка стійкості розвитку промислових підприємств. Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. Випуск 19. URL: <http://globalnational.in.ua/archive/19-2017/56.pdf>
34. Савчук Л. М. Управління інноваційною, інвестиційною та економічною діяльністю інтегрованих об'єднань та підприємств : монографія. Дніпропетровськ: Пороги, 2016. 520 с.
35. Пілецька С. Т., Мягих І. М. Інноваційна сприйнятливість підприємств до розвитку в умовах змінюваного зовнішнього середовища. Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Серія «Економічні науки». 2017. № 6. С. 121–128.
36. Скриньковський Р. М., Павловські Г., Костюк Н. Р., Коропецький О. О. Діагностика факторів інноваційного розвитку підприємства // Проблеми економіки. 2017. № 1. С. 250-257.
37. Литюга Ю. В. Інноваційні методи удосконалення бізнес-процесів. В Economy of enterprise: theory and experience, Proceedings of the VII International Scientific and Practical Conference Kyiv, Krakow, Praha, Nairobi. National Economic University named after Vadym Hetman. 2021. С. 103-107.
38. Галушка З.І., Лусте О.О. Стратегії розвитку бізнесу: теорія і практика. Навчальний посібник. Чернівці. ЧНУ, 2021. 180 с.
39. Ігнат'єва І.А. Стратегічний менеджмент. Підручник. К.: Каравела, 2019. 464 с.
40. Управління інноваціями. Навчальний посібник. Копитко І.М, с.84 2019